

Zemřelý	Příčina smrti	Pozůstalí příbuzní a blízcí	Popis pohřebního obřadu	Truchlení (délka a způsob)	Poznámka autorky románu¹
Azeči no dainagon (Vrchní ministerský rada), otec paní Kiricubo, matky Gendžiho					<i>Její otec býval vrchním ministerským radou, ale záhy zemřel. (I, 45)</i>
Kiricubo (Dáma z Pavloniové komnaty, paní Pavlonie), matka Gendžiho	Jakožto nejmilovanější žena císaře umírá utrápená a uštvaná žárlivými sokyněmi	Matka Císař Kiricubo, manžel Princ (dále mnich Rišši), bratr Gendži, syn	Není vylíčen <i>Obřad na hoře Otagi na východ od císařského města se konal se vši okázalostí... (I, 50)</i>	Babička Gendžiho truchlí po zemřelé dceři (v textu truchlení není podrobněji líčeno) Císař se truchlení účastnit nemá. Nicméně v tomto případě se uvádí, že horlivě odřikává modlitby a účastní se obřadů za zesnulou.	<i>A tak nakonec její sokyně počaly třísnit spojovací ochozy mezi jednotlivými stavbami i podlahu krytých spojovacích chodeb výkaly a nečistými předměty, a nečistota se pak přenášela na okraje oděvů služebnictva ... Často ji štvaly a týraly tak, že doslova propadala zoufalství. (I, 47)</i>
Babička Gendžiho z matčiny strany	Umírá zřejmě smutkem po dceři	Princ Hjóbukjó, syn Gendži, vnuk Císař, zeť	Není vylíčen	Způsob truchlení není popsán.	<i>Zanedlouho tato dáma umírá: snad proto, aby se se zesnulou dcerou co nejdříve opět shledala. (I, 58)</i>
Císařovna vdova, matka princezny		Princezna Fudžicubo, dcera	Není vylíčen	Po smrti císaře se Fudžicubo (manželka	

¹ podle Murasaki Šikibu *Příběh prince Gendžiho*, překlad Karel Fiala, 2002–2008, na konci každé citace je v závorce uvedeno číslo dílu a číslo stránky.

Fudžicubo, milenky, později manželky císaře		Princ Šikibukjó (Hjóbukjó), syn (otec Murasaki)		císaře) postará o to, aby se konal několikadenní zádušní obřad nejen za samotného císaře, ale i za její matku a otce. ²	
Milenka Uma no kamiho (Správce koníren)	Zřejmě umírá utrápená vlastními city	Uma no kami, milenec	Není vylíčen		<i>Ovšemže jsem neslibil, že se hned polepším podle jejího přání. Naopak, začal jsem ji hrozně trýznit a ona se pak utrápila k smrti. (I, 80)</i>
Júgao (Večerní tvář), tajná milenka Gendžiho, 19 let	Zabita žárlivým duchem paní Rokudžó no mijasudokoro (paní ze Šesté ulice), další milenky Gendžiho	Gendži, milenec Ukon, služka To no Čúdžó, bývalý milenec slečny Júgao, který ovšem o její smrti nic neví Dcera Júgao a To no Čúdžó, která neví o smrti matky (v dalších kapitolách románu se objevuje jako Nadešiko a Tamakazura)	Jelikož se jednalo o smrt tajné milenky, která navíc nebyla vysokého postavení, nemůže se Gendži účastnit pohřbu. Uděluje pokyny svému pobočnickovi Koremicuovi, který vše zařizuje. Pohřeb nesmí vzbuzovat pozornost. Obřad se zřejmě koná na pohřebišti Toribeno.	Jelikož byl Gendži poskrvněn smrtí své milenky, mluví se svým nejlepším přítelem vestoje a přes zástěnu. Nemůže se však přiznat k tomu, co se stalo, a odůvodňuje svoje chování tím, že během jeho návštěvy jedné z chův, která byla těžce nemocná, náhle zemřel jeden sluha, a tak je poskrvněn dotykem smrti. Ze stejného důvodu se nejede	<i>Když však na paní sáhne, zdá se mu, že nedýchá. Zatřepe s ní, ale paní je zřejmě v hlubokém bezvědomí. Je ještě tak nevyspělá. Zlý duch se zřejmě zmocnil její duše a unesl ji s sebou, již jí není pomoci... Přitáhne svíci blíž a ozáří dívčinu tvář. Vedle podušky sedí jako přízrak postava ženy, ta, o níž se mu včera zdálo. Pak pojednou zmizí jako</i>

² Zde se řídím verzí japonských komentátorů. V překladu K. Fialy: *V první den se koná obřad obětování zesnulému císaři, v druhý probíhají modlitby za jeho matku, v jiný zas obřad za excísařova otce. (I, 324).*

		<p>Domácí služebnictvo a chůva dcery paní Júgao. O smrti své paní nic nevědí.</p>		<p>podívat do paláce za svým otcem ani za tchánem, ministrem po levici. Služka Ukon, kterou Gendži po smrti její paní vzal k sobě do paláce, je oděna ve smuteční šat tmavé barvy. Do paláce se Gendži vypravuje první den po uplynutí doby očisty (přibližně měsíc). Každý sedmý den probíhají obřady, během nichž se patřilo jednomu ze sedmi buddhistických božstev přinést obětinu – destičku se jménem božstva a jménem zesnulého. Obřad k završení putování duše zemřelé se konal tajně na 49. den v chrámu Hokkadó, v síni Lotosových květů na hoře Hiei. Průběh byl okázalý. Obřad vykonával starší bratr Koremicua, asketa, který na princovu žádost</p>	<p><i>v nějakém starém příběhu. (I, 134)</i> <i>Jeho Výsost (Gendži – pozn. O. H.) nenajde odvahu vzít zesnulou do náručí. Nakonec tak učiní Koremicu a nese dívčino tělo zabalené do princova tenkého svrchního šatu ...</i> <i>Pobočníkovi se však nepodařilo zabalit tělo úplně, z balíku vyčnívají dlouhé černé vlasy a zplihle visí dolů. Princ pláče a pod očima má velké černé kruhy ...</i> <i>Koremicu pánovi postoupí koně, pak usadí Ukon vedle těla nebožky, podkasá si okraje širokých splývavých nohavic a sám kráčí za vozem.</i> <i>Mají naspěch ...</i> <i>Opravdu podivný pohřební průvod. (I, 137)</i> <i>„Přisáhám lásku, na mou duši. Tvá ulétla, co zbylo? Slza nad vyschlou kapkou rosy. Kvítku s večerní tváří...“ Ano, léta</i></p>
--	--	---	--	--	--

				objednal návrhy zvláštních modliteb a úkonů. Gendži připravuje bohaté milodary chrámu a sám sepisuje koncept dopisu, v němž svěřuje dívčiny životy Buddhovi Amitábhovi.	<i>přejdou, ale na tu dívku nikdy nezapomenu. (I, 192).</i>
Azeči no dainagon, vrchní ministerský rada, dědeček Murasaki		Manželka, babička Murasaki Dcera, matka Murasaki	Není vylíčen		Babička říká malé Murasaki: <i>Tvoje zesnulá matka pocházela z císařské krve. Přišla o otce, když jí bylo deset let... (I, 157)</i>
Matka Murasaki	Zřejmě utrápená vlastními city	Matka, babička Murasaki Murasaki, dcera Princ Hjóbukjó, milenec (otec Murasaki)	Není vylíčen		<i>A tak se radova dcera, matka tohoto malého děvčátka, kvůli té žárlivosti princovy ženy stále trápila, až z toho nakonec měla smrt (I, 160)</i>
Babička Murasaki, mniška	Nemoc	Murasaki, vnučka Mnich Sózu, bratr Šónagon, chůva Murasaki	Není vylíčen	V textu je zmínka o tom, že po skončení období smutku se dámy vrátily do města a otec Murasaki ji má v plánu vyzvednout, až uplyne 49 dnů. Vnučka	<i>Dvacátého dne minulého měsíce ctihodná paní po dlouhé nemoci skonala. Čeká to každého z nás, a přece je tak těžké se s tím smířit. (I, 178)</i>

				<p>(Murasaki) nese ztrátu velmi těžce. Dále se uvádí, že šaty dívky jsou beze vzoru, protože ještě neskončilo smuteční období.</p> <p>V kapitole <i>Momidži no ga (Javorová slavnost)</i> je zároveň poznámka o tom, že smutek za prarodiče z matčiny strany se drží 3 měsíce, proto dívka odložila smuteční šat až ke konci roku.</p>	
<p>Princ Hitači, otec Gendžiho milenky Suecumuhany</p>		<p>Suecumuhana, dcera</p>			<p><i>Taifu no Mjóbu vychovala jako oko v hlavě dcerku, kterou na sklonku života zplodil císařský princ Hitači. Ale od otcovy smrti žije tato dívka v poměrech nesmírně skrovných a bez opory. (I, 193)</i></p>
<p>Bývalý korunní princ Zembó, Otec Nejvyšší kněžky v Ise</p>		<p>Nejvyšší kněžka v císařské svatyni Ise, dcera Paní Rokudžó ze Šesté ulici, manželka Excísař Kiricubo (otec</p>		<p>Dcera prince ani po roce neustoupila od přísných smutečních zásad: druhá císařovna Akikonomu by ráda v zahradě domu na</p>	<p><i>V šestnácti letech se paní provdala za tehdejšího korunního prince, který zemřel, když jí bylo dvacet. (I, 299)</i></p>

		Gendžiho), bratr		Šesté ulici jako každoročně uspořádala hudební slavnost, ale protože její otec, bývalý korunní princ, zemřel právě v osmém měsíci, je toto období nevhodné, a nezbyvá než od tohoto zvyku upustit (II, 299)	Dcera zesnulého bývalého korunního prince, bratra odstoupivšího císaře, a Její Jasnosti paní Rokudžó z paláce na Šesté ulici, byla věštcí vybrána k výkonu úřadu neposkvrněné Nejvyšší kněžky císařské svatyně v Ise. (I, 254)
Aoi (Cesmína), první manželka Gendžiho, 28 let	Zabita žárlivým duchem paní Rokudžó no mijasudokoro (paní ze Šesté ulice), milenky Gendžiho	Oomija (Třetí princezna), matka Ministr po levici, otec To no Čúdžó, bratr Gendži, manžel Čerstvě narozený syn Júgiri Služky	Otec dívky, ministr po levici, se nejdříve snaží za pomoci různých tajných postupů dceru oživit. Obřadu, jenž pokračoval celou noc, se účastní hodně lidí. Veškeré snahy jsou však marné, dívka umírá. Loučení se se zesnulou odehrává na žehovém pohřebišti na pláni Toribe. Doba pohřbu Aoi připadá na osmý měsíc, což je pozdní podzim. <i>Pohřební hosté ze všech koutů města i mniši z nejrůznějších chrámů stojí na rozlehlé pláni, jeden vedle druhého, nikde</i>	Po návratu domu se Gendži převlékl do šedých šatů. Gendži se zmiňuje o tom, že pokud by jeho žena zemřela jako první, měla by smuteční šat mnohem tmavší, neboť ženám příslušelo truchlit po svých mužích v oblečení tmavším než u mužů. Smrt Cesmíny nesou nejhůř rodiče. Gendži vykonává přípravy k zádušním obřadům. Zůstává v domě svého tchána i po sedmídených obřadech, a to až do Nového roku. To no Čúdžó, bratr Aoi je	Navštívila ji (paní ze Šesté ulice – pozn. O. H.) prapodivná dřimota a v onom lehkém snu se jí pak znovu a znovu zdálo, že opustila svůj dům a vstoupila do vnitřních prostor onoho překrásného sídla, v němž žije paní Cesmína, že se nyní prochází domem generálovy choti sem a tam, jako by se vznášela. Také se jí zdá, že na rozdíl od všední skutečnosti nezná zábran a je ještě zlostnější a vznětlivější než kdy jindy. A že již vůbec, ale vůbec nedokáže ovládnout

			<p><i>místečka. Přicházejí poslové excísaře, císařovny i korunního prince a mnoho jiných lidí a vyslovují jim upřímnou soustrast. (I, 272-273)</i></p>	<p>oblečen do šedého pláště a průsvitného šedého roucha. <i>Princův letní oděv je nepatrně tmavšího odstínu než plášť druhého generála. Přesto je to jen lehce náznakový smuteční šat. Zespodu prosvítá blýskavý podklad šarlatové barvy. (I, 277)</i></p> <p>Jedna ze služek Aoi, slečna Ateki (sirotek) měla svou paní natolik ráda, že se po její smrti se oblékla do šatů mnohem tmavší barvy než všichni ostatní. Gendži na první manželku vzpomíná mnoho let po její smrti na jarní svátek cesmíny <i>aoi</i>. Jede ráno do svatyně.</p> <p>Syn Júgiri se během osmého měsíce (<i>kizuki</i> 忌月), kdy matka zemřela, se ani mnoho let po její smrti neúčastní hudebních slavností.</p>	<p><i>své skutečné city a řádí jako pominitá... (I, 267)</i></p> <p><i>O chvílku později se dítě narodilo. Všichni se radují, ale zároveň s údivem sledují, že duch, jehož se na chvíli podařilo přenést na médium, vřeští zlobou a žárlivostí. (I, 269)</i></p> <p><i>Lidé odjíždějí, všechno v paláci utichá. Náhle se paní udělá opět nevolno. Přepadne ji další záchvat bolestných křečí. A pak, ještě dříve, než to služebnictvo stačí oznámit všem, jichž se to týká, paní umírá. (I, 272)</i></p> <p><i>Když se generál rozhlédne kolem sebe, vidí, že za poodsunutými zástěnami a rozevřenými posuvnými dveřmi postává asi třicet dam: všechny se shlukly v jedné místnosti, mají na sobě šedé smuteční šaty různých odstínů a</i></p>
--	--	--	--	--	--

					<i>nařikají stejným hlasem, se stejným odstínem zoufalství. (I, 283)</i>
Jeho eminence excisář, císař Kiricubo, otec Gendžiho	Nemoc	<p>Paní Vistárie (Fudžicubo), manželka</p> <p>Paní Kókiden, žena</p> <p>Gendži, syn</p> <p>Císař Suzaku, syn císaře Kiricuboa a paní Kókiden, nevlastní bratr Gendžiho</p> <p>Budoucí císař Reizei, oficiálně syn paní Fudžicubo a císaře Kiricubo, ve skutečně syn paní Fudžicubo a Gendžiho</p> <p>Třetí princezna (Kněžka Kamo), dcera císaře Kiricubo a paní Kókiden</p> <p>Princ Hotaru (Soči), syn císaře Kiricuboa, mladší bratr Gendžiho</p>	<p>Gendži, jakožto oblíbený syn zemřelého císaře, zařizuje vše kolem zádušních obřadů a věnuje se organizaci mnohem horlivěji než <i>řádní princové z manželského lože. (I, 303)</i></p> <p>Samotný pohřeb není v románu popsán.</p>	<p><i>Pan generál (Gendži – pozn. O.) se halí v smuteční háv vistáriových odstínů... (I, 303)</i></p> <p>Dvorní dámy excisáře pobývaly v paláci až do konání závěrečného zádušního obřadu sedminedělí, poté opustily jeho sídlo. Císař skonal před nástupem nového roku. V textu se uvádí, že celých dvanáct měsíců (doba truchlení po císaři) se ještě nebudou konat okázalé obřady ani hlučné oslavy.</p> <p>Kvůli smrti císaře musela svou funkci opustit Kněžka Kamo, která byla neteří zesnulého. Nesměla totiž ve své funkci zůstat, pokud zemřel někdo z její rodiny. Gendži putuje ve voze</p>	<p><i>Také excisářovna Kókiden chce umírajícího chotě navštívit a být mu posilou v jeho nemoci. Bere však ohled na to, že u excisáře je právě paní Vistárie. Zatímco paní Kókiden váhá, Jeho Eminence excisář skona. Stane se tak náhle a bez velkého utrpení. (I, 302)</i></p>

				<p>černé barvy a obléká si tmavošedý smuteční šat. Gendži se dokonce rozhoduje, že po dobu smutku se přemůže a potlačí svou touhu k otcově ženě ...</p> <p>V první den jedenáctého měsíce, den prvního výročí excísařova úmrtí, se konají zádušní obřady. Ve stejnou dobu se odehrával svátek <i>Mikoki</i> – Den tryzny po těch, kdo opustili Japonsko, svátek na počest zesnulých císařů. Po desátém dni dvanáctého měsíce paní Vistárie objednává k uctění památky o zesnulém císaři obřad Osmera kázání: <i>Počíná obětováním súter, které jsou pak každý den kladeny na oltář – svitky na osách zdobených drahokamy jsou zabaleny v tenkém hedvábí a opatřeny bohatým pletením ...</i> Paní Vistárie připravuje tyto posvátné</p>	
--	--	--	--	--	--

				<p><i>předměty vždy s velkou péčí, dokonce i ve všední dny ... (I, 324)</i> V první den se konal obřad uctění památky předchozího císaře a otce Fudžicubo Sendaje, další den byl věnován matce Fudžicubo, excísařovně a třetí den památce před rokem zesnulého excísaře.³ Před svým odjezdem do Sumy navštívuje Gendži hrob svého otce. Dokonce po uplynutí několika let po otcově smrti nepořádá Gendži během jedenáctého měsíce, kdy otec zemřel, obvyklé slavnosti: <i>Jedenáctý měsíc je pro mne měsíc smutku po otcí.</i> (III, 163)</p>	
Kancléř císařského paláce a císařský rádce		Dcera Sendži, chůva Gendžiho dcery			

³ Zde se řídím verzí japonských komentátorů. Murasaki Šikibu. *Gendži monogatari I*, překl., kom. Tokuhei Jamagiši, Tokio 1958, s. 399, Murasaki Šikibu, *Gendži monogatari I*, překlad do moderní japonštiny a komentář Abe, Akio, Ken Akijama a Gene Imai prohodit jméno-příjmení, ed. Nihon koten bungaku zenšú, Tokio 1976, s. 123. V překladu K.Fialy: *V první den se koná obřad obětování zesnulému císaři, v druhý probíhají modlitby za jeho matku, v jiný zas obřad za excísařova otce.* I, s. 324.

Kunaikjó no saišó, otec dívky, která se stala chůvou dcery Gendžiho a dámy z Akaši					<i>Když otec té dívky umíral, byl kancléřem císařského paláce a císařským rádcem. Léta velmi trpěl úmrtím své ženy, která zemřela při porodu ... (II, 37)</i>
Matka slečny Sendži		Dcera Sendži, chůva Gendžiho dcery			
Rokudžó no mijasudokoro Paní ze Šesté ulice, milenka Gendžiho	nemoc	Dcera, bývalá Nejvyšší kněžka v Ise Gendži, milenec, který se zavázal starat se o její dceru	Pohřeb zařizuje Gendži se vší důstojností. Zapojuje do příprav i své domácí služebnictvo.	Po vykonání obřadů se Gendži uzavírá ve svém domě, drží strohý půst a modlí se. Dceři zemřelé neustále posílal kondolenční dopisy.	<i>Pak se náhle roznemůže a propadá skutečnému zoufalství... Uplynul skoro týden a paní ze Šesté ulice skonala.</i>
Princ z Hitači, otec paní Suecumuhany Paní s Nosem jako květ					<i>Je tu samozřejmě také dcera prince z Hitači, ona paní s Nosem jako květ. Po otcově smrti byla zprvu nesmírně nešťastná, zbědovaná a bez opory. Ale pak jí, zatímco o ni ještě nikdo nepečoval ani jížádný muž nestál v cestě, osud dopřál, že ji počal navštěvoval pan Gendži. (II, 58)</i>

Víceguvernér provincie Hitači, Ijo no suke (Hitači no kami), manžel paní Cikádky	Věk, nemoc	Synové Paní Cikádka (Ucusemi) manželka			<i>Mezitím se víceguvernér provincie Hitači roznemůže a jeho choroba se den ze dne horší. Snad ho již překvapilo stáří ... Však žádný člověk nežije věčně. Smrti se můžeme vzpírat, ale zabránit jí nedovedeme. Kéž by aspoň moje duše mohla zůstat na tomto světě, aby mou paní chránila. A vůbec netuším, kdo bude oporou mým dětem. Paní Cikádka, Prázdný zámotek Ucusemi, je nyní zoufale smutná. Nemá ani zdání, co bude dál. Guvernér zatím umírá bez světélka naděje. (II, 79)</i>
---	------------	--	--	--	---

<p>Princ Nakacukasa, pradědeček paní Akaši z matčiny strany</p>					<p><i>Místo, které kdysi vlastnil děd její (paní Akaši – pozn. O. H.) matky, princ Nakacukasa, leží nedaleko řeky Ooi v oblasti Sagano. Po léta pustlo, neboť nebylo nikoho, kdo by je chtěl dědit ... (II, 96)</i></p>
<p>Pan ministerský předseda a bývalý ministr po levici, otec Gendžiho první manželky Aoi.</p>		<p>To no čúdžó, syn Vnuci zesnulého</p> <p>Gendži, bývalý zeť</p> <p>Třetí princezna, paní Ómija, manželka</p>	<p>Na přípravě zádušních obřadů se princ Gendži podílel dokonce více než synové a vnuci zesnulého.</p>		<p><i>Tehdy zemřel pan ministerský předseda, bývalý ministr po levici. Tento muž býval předmětem všeobecného obdivu a císař nad jeho smrtí upřímně nařiká. Před nějakým časem k všeobecnému zármutku odstoupil a nyní si zesnulého všichni připomínají a pláčou. (II, 124)</i></p>
<p>Fudžicubo, Paní Vistárie, macecha Gendžiho</p>	<p>Nemoc. Paní Vistárie umírá ve věku 37 let, který se ve starém Japonsku považoval na nebezpečný věk pro ženu (19, 33 a 37 let).</p>	<p>Císař Reizei, syn Gendži (nevlastní syn a bývalý tajný milenec)</p>	<p><i>I asketičtí horší mniši její smrti upřímně želí a na pohřbu srdceryvně lkaly veliké zástupy lidí. Dvořané jsou dnes všichni v prostém, černém šatu. Vítají tento jarní večer, ale</i></p>	<p><i>Obřady po padesátidenní lhůtě přešly a vše se utišilo... (II, 128)</i> Kvůli výročí úmrtí paní Fudžicubo se nekonala pravidelná obřadná lukostřelba obvykle</p>	<p><i>Paní Vistárie Fudžicubo, matka císaře Reizeie, prodělala od počátku jara několik těžkých chorob. Ve třetím měsíci se její stav mimořádně zhoršil a</i></p>

			<p><i>nebe nad jejich hlavou se snad nikdy nevyjasní... (II, 127)</i></p>	<p>pořádaná v druhém měsíci. V následujícím třetím měsíci se neuskutečnila právě proto, že nebylo vhodné oficiálně oslavovat v paláci v době úmrtí někoho z císařské rodiny.</p>	<p><i>císař Reizei u ní vykonává zdvořilostní návštěvu. Když umíral císařův otec, byl tehdejší korunní princ velice mlád a ani si dostatečně neuvědomoval, co se vlastně děje. Nyní se však nesmírně trápí a také pan Gendži je naprosto zoufalý ... „Letošní rok je určitě můj poslední,“ říká paní Vistárie. „Dosud nikdo si nepovšiml, jak vážně jsem nemocna, a kdykoli jsem se občas zmínila o tom, že nemám času nazbyt, všichni to přecházeli mlčením jako trapný žert. A tak jsem přestala myslet na budoucnost. Ani oběti duchům zesnulých za šťastnější zrození. v příštím věku jsem řádně nekonala.“ (II, 125-126)</i></p>
					<p><i>Gendži rozmlouvá s paní Vistárií: „Starý</i></p>

					<p><i>ministrský předseda mi svým odchodem připomněl pomíjivost tohoto života. A když nyní vidím, v jakém jste stavu vy, srdce se mi svírá úzkostí. Myslím, že sám tu již také dlouho nepobudu.“ Ani nedomluvil a paní Vistárie vypustila duši. Bylo to, jako když svíce dohasne.“ (II, 127)</i></p>
<p>Princ Šikibukjó (Momozono), přednosta protokolárního úřadu, bratr císaře Kiricuboa</p>		<p>Asagao, bývalá kněžka svatyně Kamo, dcera</p>			<p><i>Téhož dne navíc zemře přednosta protokolárního úřadu a tato zpráva jenom přispěje k bolesti Jeho Veličenstva nad tím, kolik neštěstí najednou postihlo tento svět pozdních dnů. (II, 130) Je opět svátek cesmíny ve svatyni Kamo, čas volné lásky, a vzduch je náhle opět jarý a průzračně jasný. Bývala kněžka svatyně Kamo dál teskní nad otcovou smrtí ... (II, 157)</i></p>

<p>Třetí princezna Ómija</p>	<p>Věk, nemoc</p>	<p>Tó no čúdžó, syn Vnuci zesnulé, děti Tó no čúdžóa, Tamakazura, vnučka Kašiwagi, vnuk Paní (njógo) Kókiden Vnuci, děti zemřelé dcery Aoi Gendži, bývalý zeť</p>	<p>O průběhu pohřebního obřadu není v textu jasná zmínka.</p>	<p>Dokonce po uplynutí období smutku (3 měsíce pro vnuky) byli Tamakazura a Júgiri oblečení do tmavších barev. Tamakazura po uplynutí smutku koná očistný obřad na řece. Když nadešel čas pro zádušní obřad rok po smrti paní Ómije, koná se pouť do chrámu Nebeského ráje Gokurakudži v Jamaširo. Gendži připravuje obětiny do chrámu, Júgiri se též věnuje přípravám s patřičnou péčí. Obřadu se hojně účastní šlechtici (kteří se mimo jiné jedou jeden před druhým předvést), obřad končí k večeru.</p>	<p><i>Po úmrtí Její Jasnosti Ómije, jež se nenadále ukázala být princezninou babičkou, nosí Tamakazura tenké smuteční roucho šedavé barvy, které působí jako nenápadný, ale přiléhavý výraz smutku. Ona neobvyklá barva jenom podtrhuje svěží krásu jejích rysů... Jednoduché smuteční roucho téhož odstínu má také rádce a druhý generál Júgiri. Dokonce i svislý závitok stuhy na zadní straně jeho čapky (stuhy pánské čapky svinuté nahoru byly projevem smutku – pozn. O. H.) je vinut v smutečním stylu ... (II, 339)</i></p>
-------------------------------------	-------------------	---	---	---	---

<p>Pán z Akaši, mnich poustevník (Akaši njúdó), otec paní z Akaši, jedné z Gendžiho manželek</p>	<p>Věk</p>	<p>Manželka, mniška Paní Akaši, dcera Vnuci, děti paní Akaši</p>	<p>Pohřební obřad se nekonal, neboť mnich se vzdálil do hor a nepřál si, aby si někdo dělal starosti o to, jak a kde umře. Před odchodem do hor mnich napsal rodině dopis, v němž se se svou rodinou loučí, tři dny na to ho mniši doprovodili do hor, kde zůstal.</p>	<p>Datum sepsání dopisu rodině před odchodem do hor stanovili mniši, kteří doprovázeli starého pána, jako výroční den modliteb za jeho duši.</p>	<p>Mnich poučuje svou dceru: <i>Den, kdy můj život skončí, znát nemusíte. Odedávna nosili lidé na znamení smutku fialové roucho s vistáriovým odstínem, ale vy se toho strohého odějí vystříhejte. (III, 77)</i> ... <i>Odebral se do hor s tím, že nadešel konec. Pak zmizel kdesi v dáli, snad splynul s nebeskými mraky a mlžným oparem. (III, 78)</i></p>
<p>První žena prince Hotaru (prince Světlušky)</p>		<p>Princ Hotaru (Světluška), mladší bratr Gendžiho, manžel</p>			<p><i>Princi Světluškoví se zatím velice stýská po zesnulé první ženě. Hledal novou manželku a jeho snem bylo, aby se co nejvíce podobala jeho první ženě. (III, 103)</i></p>

<p>Paní z pavilonu Vůní Šókóden (sestra Higeкура a matka korunního prince)</p>		<p>Princ Černovous Higeкуро), bratr Syn</p>			<p><i>Paní z pavilonu Vůní Šókóden, matka Jeho Veličenstva, zemřela, aniž se dočkala požehnané vlády svého syna, a za odměnu jí byla udělena nejvyšší dvorská hodnost. (III, 105)</i></p>
<p>Mnich Sozu (bratr babičky paní Murasaki (paní Fialky)</p>					<p><i>Škoda jen, že Jeho Ctihodnost, prastrýc paní Fialky, už s námi není. Byl to muž, který požíval všeobecné důvěry. (III, 128)</i></p>
<p>Paní Kókiden, Císařovna matka (matka Gendžiho staršího bratra, císaře Suzakua)</p>				<p>O smrti Paní Kókiden sice přímá zmínka v románu není, existuje však poznámka o tom, že vzhledem k výročí smrti, jež připadalo na devátý měsíc, by se neměla konat hudební slavnost.</p>	

<p>Uemon no kami, Kašiwagi (pan Dub) Starší syn Tó no Čúdžóa</p>	<p>Kašiwagi se trápil tím, že podvedl Gendžiho, kterému manželka porodila Kašiwagiho dítě. Onemocněl. V románu se nabízí verze posednutí zlým duchem. <i>Oči pana Gendžiho mne utvrdily v tom, že mi dosud neodpustil, a tak jsem nabyl přesvědčení, že nemám právo žít dál.</i> (III, 185)</p>	<p>Bývalý ministerský předseda Tó no Čúdžó, otec Matka Kóbai, mladší bratr Tó džidžú, mladší bratr Paní Kókiden, sestra Kumoi no kari, sestra Pani Omi, nevlastní sestra Druhá princezna Očiba, manželka Kaoru, Syn - dítě těsně před smrti otce narozené Třetí princeznou, manželkou Gendžiho (oficiálně syn Gendžiho)</p>	<p>Organizaci pohřbu, výbavu domácnosti a zajištění oblečení, které se slušelo dát jako dar mnichům, zajišťují sourozenci zesnulého. Rodiče <i>stále trpce pláčí ... Vrchní revizor po pravici dostal za úkol vybrat vhodné svazky súter a posvátné sochy a obrazy k obřadu.</i> (III, 191)</p>	<p>Dvorní dámy Druhé princezny Očiby, oficiální manželky zesnulého, jsou oblečeny do smutečních šedozelených barev. Júgiri při návštěvě domova manželky svého zemřelého přítele může obyvatele domu pozdravit pouze vestoje, neboť bližší dotyk s místem, kde se nacházeli truchlící, se hodnotil jako pošpinění.</p>	<p><i>Přítomní mniši se vracejí a shromažďují se kolem lůžka spolu s rodiči a všemi ostatními. Nastává zmatek a povyk... Přesto duch velitele stráže Duba Kašiwagiho tiše opustil svou pozemskou schránku, jako když pěna sejde z hladiny řeky.</i> (III, 186) <i>Pan Kaoru se vroucně modlí a v hloubi srdce zapřísahá Milosrdného Buddhu: „Onen muž, co krátce po mém narození za tak podivných okolností zemřel, prý dosud bloudí prostorem a nenachází klidu. Tak rád bych jej jednou poznal, kéž bych se s ním mohl v příštím životě alespoň ještě jednou setkat...“</i> (IV, 19)</p>
---	---	--	---	--	--

<p>Omijasudokoro, matka Druhé princezny (Očiby), vdovy po Kašiwagim</p>	<p><i>Působení zlého ducha</i></p>	<p>Očiba, dcera</p> <p>Excisař Suzaku (starší bratr Gendžiho), otec Očiby</p> <p>Guvernér provincie Jamato</p> <p>Košóšó, mladší sestra guvernéra Jamato</p>	<p>Mniši, přítomní při zařikávání zlého ducha, po smrti paní rozbili hliněný oltář a odešli. Zůstali jen ti, kteří měli vykonávat pohřební obřady. Zemřelá za života projevila vůli, aby ji pohřbili tentýž den. Toto nebylo obvyklé. Obřad proběhl za předběžně rozestavenými černými závěsy a paravány. <i>I když si spěch vynutil nadměrnou jednoduchost a prostotu, všude je aspoň dost lidí, jako by dav sám postačil k tomu, aby odbytým obřadům dodal na vážnosti.</i> (III, 254)</p> <p><i>Mniši, kteří se dostavili k pohřebnímu obřadu, si pro svou potřebu upravili šeré pokojíky při východním průčelí.</i> (III, 255)</p>	<p>Guvernérova sestra Košóšó vychovávala princeznu od dětství, proto měla na sobě velmi tmavý šedý smuteční šat složený z několika vrstev, smuteční háv kaštanové barvy a hedvábný svrchní kabátek. (III, 258)</p> <p>V komunikaci s Júgiri použila Košóšó list papíru smuteční tmavě fialové barvy. Guvernér provincie Jamato chce zajistit vzpomínkové pohřební služby za zemřelou po devětačtyřiceti dnech... (III, 263)</p>	<p><i>Tenhle zlý duch ji trýznil i v minulých životech, a ona ostatně také dost často působila dojem bezmocnosti. Proto se také mniši modlili stále výrazněji a hlasitěji, přesvědčeni, že ji zlý duch opět na čas ovládl, stejně jako dříve. Tentokrát však skutečně zemřela ... Všichni se snaží Vznešenou paní odnést jinam, ale je ztuhlá a vědomí se jí stále nevrací.</i> (III, 252)</p>
--	------------------------------------	--	--	---	--

<p>Murasaki (paní Fialka), chovankyně a manželka Genžiho</p>	<p><i>Nemoc</i></p>	<p>Gendži, manžel Děti paní Akaši, které Murasaki vychovávala Císařovna Akikonomu, dcera paní ze Šesté ulice, chovanka Genžiho Četné služebnictvo</p>	<p>Mniši, kteří se účastnili zařikávání ducha, odešli. Zůstali jen ti, kdo se mají účastnit dalších obřadů včetně smutečního pústu. Služebnictvo není žalem schopno cokoli připravit, proto vše potřebné k pohřbu zajišťuje sám Gendži. <i>Pohřeb se konal téhož dne ... Poslední obřady byly nesmírně okázalé.</i> (III, 291–292). Konaly se na široké pláni (místo není uvedeno). Účast byla hojná. Gendži vzpomíná na pohřeb své první ženy a poznamenává, že tehdy <i>alespoň zářil měsíc</i> (III, 292). Dále je v textu uvedeno datum úmrtí Murasaki – čtrnáctého dne (devátého měsíce). Zatímco ráno po pohřbu je patnáctého. Pohřeb se tedy konal</p>	<p>Júgiri nějakou dobu po smrti Murasaki tráví v domě otce (Gendžiho). <i>Z nesčetných míst zatím přicházely kondolenční listy, zejména z císařského paláce ...</i> (III, 293) Gendži musí na veškeré obdržené kondolence odpovědět. V době truchlení po první ženě měl Gendži v souladu v pravidly světější šat, než by v opačném případě měla jeho manželka. Tentokrát <i>má pan Gendži na sobě výrazně tmavší šedý šat než kdysi, po smrti své první ženy ...</i> (III, 295) Júgiri se ujímá pořádání pozdějších zádušních obřadů. Dvorní dámy si ponechaly tmavošedé šaty i po novém roce.</p>	<p><i>Paní Fialka vypadala podobně zle i dříve, ale dosud se vždy vzpamatovala, a tak i nyní všichni chovají podezření, že příčinou toho všeho je jen nějaký zlý duch, který ji trápí, a noc co noc se jej snaží utiřit nejrůznějšími prostředky. Všechno je ale marné. K ránu paní Fialka umírá. Císařovna není ani teď s to vrátit se domů do svého paláce, cítí, že ji k zesnulé váže mocné pouto.</i> (III, 289–290) <i>Dámy, které jí tak dlouho osobně sloužily, upřímně lkají nad tím, že ji přežily. Bez výjimky se rozhodly, že se stanou mniškami a uchýlí se do hlubokých hor, daleko od starostí tohoto světa.</i> (III, 295)</p>
---	---------------------	---	---	--	---

			v noci.	<p>Na jaře dámy, které se snažily dát najevo svůj smutek po paní Fialce, měly na sobě tmavší smuteční šaty. Jiné dámy se oblékaly do běžných barev, šaty však měly beze vzoru. Gendži měl sice šaty obvyklého odstínu pro jarní období, ale hladké a beze vzoru. Slečna Čúdžó si ponechává smuteční roucho i v létě: <i>má nohavice se šarlatově rudým okrajem, který přechází do žluta, zlatavou spodničku barvy žloutnouceho listí, jaká postupně přechází do smutečních tmavších barev, mimo jiné i do tmavé šedi až černi, a volně zřasený háv.</i> (III, 306-307). Po uplynutí roku od smrti se <i>pak všichni v domě, urození i neurození, postí a pan Gendži věnuje chrámu rajskou mandalu</i> (III, 310), namalovanou rukou paní Fialky.</p>	
--	--	--	---------	--	--

Gendži					<i>Záře Jeho Vznešenosti pomasla, a kdo z potomků se jí mohl rovnat? (IV, 15) Všichni v celé říši oplakávali nyní pana Gendžiho a nařikali nad tím, že věci náhle ztratily smysl a řád, jako když plamen pomasne. (IV, 17)</i>
Tó no čúdžó Ministerský předseda, druhý generál a hlavní komoří (přítel Gendžiho)		Kóbai, mladší syn			
První žena Kóbaie, mladšího syna Tó no čúdžoa		Kóbai, manžel Dvě dcery			<i>Měl již druhou hlavní ženu, neboť první mu zemřela ... (IV, 26)</i>
Princ Hotaru (Světluška), syn císaře Kircuboa, mladší bratr Gendžiho		Makibašira, manželka Mija no onkata, dcera (matka - Makibašira)			<i>... a s princem Hotaruem, Světluškou ... byla také původně sezdána. Ten však zemřel ... (IV, 26) Pan ministr Kóbai začal Makibaširu navštěvovat hned poté, co zemřel přednosta vojenského úřadu Světluška ... (IV, 70)</i>

<p>Higekuro (Černovous) Bývalý ministerský předseda</p>		<p>Tamakazura, manželka Tři syny Dvě dcery</p>			<p>Zesnulému ministerskému předsedovi Černovousovi se narodili z lůna první komoří, paní s Překrásnými vlasy, tři synové a dvě dcery. Mnoho let se na děti těšil a chystal se je vychovávat jako oko v hlavě, ale mezitím bohužel sám zemřel. (IV, 36)</p>
<p>Manželka osmého prince, bratra Gendžiho</p>		<p>Osmý princ, manžel Óigimi, dcera Nakagimi, dcera</p>			<p>Porod proběhl úspěšně, ale matka se po něm velmi vážně rozstonala a zemřela. (IV, 72)</p>
<p>Kodžidžú (dcera chůvy Třetí princezny)</p>	<p>Zřejmě nemoc</p>				<p>Ben (dcera chůvy Kašiwagiho): Zpráva, že Kodžidžú z paláce Třetí princezny zemřela, dorazila i k mým uším. (IV, 87) Kaoru: Na ženu jménem Kodžidžú si nejasně vzpomínám, bylo mi asi pět let. Mám dojem, že náhle začala kašlat a zemřela. (IV, 96)</p>

<p>Matka služky Ben, chůva Kašiwagiho</p>	<p>Zřejmě nemoc</p>				<p>Ben: <i>V rozruchu, který nastal kolem úmrtí výkonného vrchního rady (Kašiwagiho – pozn. O. H.), se moje matka rozstala a zemřela. (IV, 96)</i></p>
<p>Muž, který si odvezl Ben do Západních zemí (Kjúšú) a následně tam zemřel</p>					
<p>Osmý princ, otec Óigimi a Naka no kimi</p>	<p>nemoc</p>	<p>Dvě dcery: Óigimi a Nakanokimi Ukifune, dcera, kterou nikdy neuznal</p>	<p>Pohřeb není popsán. V textu se uvádí, že dcery zesnulého si přály před pohřbem tělo otce naposledy spatřit, mnich asketa (Mistr), který byl duchovním rádcem Osmého prince, jim to však nechtěl povolit. Prohloubilo by se tak jejich trápení a zbytečně by se vytvářela vazba duše zemřelého prince k tomuto světu. Pohřeb připravoval Kaoru a Mistrovi poslali dary a oběti, nařídil</p>	<p>Při komunikaci s Kaoru používá Óigimi dopisní papír tmavě šedého smutečního odstínu. Když Kaoru navštěvuje princovy dcery v době smutku, tj. před tím, než uplynulo 49 dní od smrti jejich otce, sestry se nachází ve východní části domu, kde byla nižší podlaha, což je specifickým projevem úcty k zemřelému. Sestry při rozhovoru s Kaoru jsou od něj odděleny závěsem smuteční černé barvy. Mniši konají v domě</p>	<p><i>Vzdálený hlas zvonu připomněl svítání. Již zde bylo několik mužů, kteří přijeli, aby jim sdělili smutnou zprávu. Plakali a nařikali, že princ dnes v noci zemřel. (IV, 110)</i> Při další návštěvě Kaoru dámy vyhledaly ohřívadlo na dřevěné uhlí, jež by nebylo šedé (smuteční – pozn. O. H.) barvy, a při té příležitosti si připomněly radost, s níž jejich otec vždy očekával takového hosta. (IV, 120)</p>

			<p>přípravu všeho potřebného pro recitaci súter. <i>Byli tam také četní kněží, kteří se dostavili, aby vzývali Buddhovo jméno, a všichni, kdo tento dům navštívili, aby se v něm uzavřeli k modlitbám u oltáře Jeho Výsosti, v cele, v níž tak činíval Osmý princ sám,</i></p>	<p>zádušní obřady. Jeden ze starších mnichů vypráví pozůstalým sen, v němž se mu zjevil zesnulý jako laik (nikoli jako mnich) a přiznal se, že jeho duši poutá k tomuto světu láska. Požádal pak mnicha, aby mu pomohl se odpoutat.</p>	
			<p><i>byli nyní hluboce zabráněni do pohřebních obřadů. (IV, 111–112)</i></p>	<p>Mnich proto nařídil skupince mnichů vykonání obřadu <i>džófkjó</i>, spočívající v klanění se každému, koho cestou potkají, a v pronášení úryvku Lotosové sútry. Roční zádušní obřady pomáhá slečnám připravit Kaoru společně s mnichem Azari. Zajišťují pro chrám milodary: šaty pro mnichy, obaly a ozdoby na sútry a stojany, sošky a obrázky Buddhů, svitky s texty súter. Slečny vlastnoručně pletou barevné provázky –</p>	

				ozdoby na kadidla.	
				<p>Po skončení doby smutku (po otci jeden rok) se slečny převlékají do světlejších šatů, pořád ovšem šedivých odstínů. Naka no kimi má na sobě oblečení smutečního světlezeleného až tmavošedého odstínu i na jaře, dlouho po smrti otce (zemřel zřejmě na podzim předchozího roku). K dalšímu výročí princovy smrti se v horském chrámě nedaleko jeho domu mají rozeznít zvony. Kaoru dopředu dává pokyny poustevníkovi, který má zajistit výroční obřady a navrhuje mladší princově dceři přestavět princův dům</p>	

				na chrám: <i>Chtěl bych tam postavit chrám a zasvětit jej obřadům za nápravu svých vin. IV, 218.</i>	
Otec služky Ben, inspektor po levici (Sačúben)					<i>Její zemřelý otec, inspektor po levici, byl vzdáleným strýcem obou princezen. (IV, 116)</i>
Óigimi, starší dcera Osmého prince	Nemoc	Nakagimi, mladší sestra Nevlastní sestra (Ukifune) Kaoru, blízký přítel	<i>Snažil (Kaoru – pozn. O. H.) se ji utěšit, ale ona viditelně trpěla, proto raději povolal dovnitř mnichy, kteří vykonávají léčebné obřady, a vyzval je, aby uplatnili nejmocnější ze svých zařikávání. On sám se také vřele a z celého srdce modlil k Buddhovi. ... A pak, ach ne, náhle zde ležela mrtvá! ... Mladší sestra to také viděla a nevěděla si rady ... Naštěstí dámy byly rozumné jako vždy a odtáhly ji pryč, neboť</i>	<i>Každý sedmý den kázal Kaoru vykonat vzpomínkový obřad a nesmírně oddaně a zbožně uctíval její památku. (IV, 184) Nemohl však nosit oblečení tmavšího odstínu, protože nebyl manželem Óigimi. Princ Nió navštěvuje Nakanokimi těsně před ukončením období smutku (49 dnů), což nebylo obvyklé. Princ přednosta (Nió mija) připravuje nesčetné množství milodarů pro mnichy a</i>	<i>Naše paní se z toho (že se princ, jenž se ucházel o její mladší sestru, oženil v hlavním městě pozn. O. H.) vážně rozstonala ... a všechnen ten hněv a rozhorlení si nechala pro sebe. Mezitím vůbec nejedla a nakonec zemřela. (IV, 186)</i>

			<p><i>její přítomnost na místě, kde došlo k neštěstí, by mohla poškodit i její osud ...Přinesl světlo blíže a povytáhl knot, aby ji lépe viděl. Tvářička, kterou před ním tak skrývala, vypadala jako spící a nic na ní se nezměnilo ... Při posledních obřadech jí dámy přičísly vlasy</i></p>	<p>přivází je truchlícímu Kaoruovi. Kaoru při návštěvě v Udži mnišky Ben, bývalé služky Óigimi, přivolává i mnicha poustevníka, s nímž hovoří o svatých písmech a rituálech určených ke vzpomínkovému obřadu za starší princeznu. (IV, 245)</p>	
			<p><i>... a ona byla do posledního okamžiku tak křehká a slabounká, že z jejího tělíčka stoupalo nakonec jen pranepatrné množství dýmu ... (IV, 182–183)</i></p>		
<p>Fudžicubo, paní Vistárie z Vistáriové komnaty (dříve Reikeiden). Manželka císaře Kindžo. Dcera zesnulého ministra po levici. Matka Druhé princezny.</p>	<p>Posedl zlý duch</p>	<p>Druhá princezna, dcera Císař Kindžo, manžel</p>		<p>Po uplynutí 49 dnů od úmrtí matky zařizuje císař, aby se dcera mohla nacházet v paláci, kde ji denně navštěvuje. Princezna na sobě má smuteční tmavošedé šaty. Císař plánoval dívku provdat, čekal však, až skončí smutek. Císař hraje se svými</p>	<p><i>Zabývala se přípravami (obřadu postřižin své dcery – pozn. O. H.) tak usilovně, až se onoho léta zcela vyčerpala a roznemohla. Přitom ji posedl zlý duch, plný jedu, a paní Vistárie záhy zesnula. (IV, 205)</i></p>

				hosty <i>go</i> , neboť hudbu si nemohou v době smutku dovolit.	
Syn převozníka na řece Udži					<i>Voda v ní (řece – pozn. O. H.) se valí vpřed takovou rychlostí! Jistě jste slyšeli, že syn převozníka se nedávno při veslování trochu natáhl a spadl do vody. Tady už zahynulo lidí! (IV, 349)</i>
Princ Šikibukjó (Kageró), strýc Kaourua, nevlastní mladší bratr Gendžiho, starší bratr Osmého prince					<i>A tak se generál rozhodl využít toho, že mu nedávno zemřel jeho strýc, princ přednosta protokolárního úřadu, což činilo nošení smutečního šatu zvlášť přijatelným. Přitom namlouval sám sobě, že ten šat nosí ve skutečnosti kvůli ní (Ukifune – pozn. O. H.). (IV, 373)</i>

Příloha

Případy úmrtí v románu Murasaki Šikibu „Příběh prince Gendžiho“

Poznámky:

- případy úmrtí jsou v tabulce seřazeny dle jejich postupného výskytu v textu románu
- pokud autorka nezmiňuje průběh smrti či pohřebního obřadu, uvádím v poslední kolonce „Poznámky autorky románu“ úryvek textu, z něž je zřejmé, že uvedená v tabulce osoba skonala. Často jsou to jen letmé zmínky.
- stejně jako v samotném textu jsou místo jmen uváděny názvy funkcí, které daná osoba zastávala či předsívky postav, které vyplývají z kontextu románu
- vzhledem k tomu, že v případě Ukifune se nejednalo o smrt, nýbrž jen o zmizení, Ukifune do tabulky zařazená není